

ANDREU MARTÍN
 ESCRIPTOR. PRESENTA
 'LA VIOLENCIA JUSTA'

LA PRESENTACIÓ DELS SEUS DOS LLIBRES VA CLOURE 'EL SEGRE DE NEGRE'

Martín es un dels històrics de la novel·la negra catalana. En els darrers anys el seu nom és sinònim de premis. Va venir a Lleida, cloent el festival 'El Segre de Negre' i va presentar els seus darrers llibres: la novel·la negra 'La violència justa' (La Magrana) i les seues memòries 'De moment, tot va bé' (Ebook), Premi Gaziol. Com els millors detectius i escriptors, continua observant la realitat i la presenta d'una manera que ens atrapa.

"Si escandalitzo el lector he aconseguit el meu objectiu, que és la denúncia"

ROSA PEROY
 @RPeroy
 Lleida

És un dels grans. Ha excel·lit com a guionista de còmics, novel·la infantil i juvenil, guions de televisió i dramaturg i és un mestre de la novel·la negra. Amable, amè i irònic, parla sense embuts i a cada frase projecta la seva visió del món que l'envolta, del qual és fidel observador. No jutja ni ens fa jutjar, però sacseja la consciència del lector i l'obliga a reflexionar. Sí, és un dels grans.

Va començar fent guions per còmics i és un gran aficionat.

R. Més que aficionat, crec que sóc un defensor. Procuo mantenir-me fidel al món del còmic perquè mai ningú se'm pugui dir, com alguna vegada s'ha intentat, que quan vaig començar amb la novel·la ja no em vaig rebaixar amb un subgènere com el còmic. Per a mi va ser una ofensa sentir això, perquè jo vaig aprendre molt amb el còmic, li dec molt. Mai n'he renegat.

P. Sembla que darrerament es torna a valorar el còmic.

R. No n'estic tan segur. No es pot viure del còmic, no està ben pagat. Es compra molt còmic que arriba de fora. Quan algun escriptor o dibuixant vol guanyar-s'hi la vida, ha de publicar a l'estranger, que és quan li comença a sortir a compte. No crec que el còmic vagi bé.

P. Vostè és un dels grans referents de novel·la negra. Què en pensa de les etiquetes literàries?

R. A mi em van bé, perquè és una manera de posar ordre. No ens hem de deixar obsessionar, perquè ens ajuda a entendre'ns. Quan anem a la llibreria, anem a la prestatgeria on hi posa novel·la negra, a mi em serveix d'orientació. No és reduccionista ni li tinc especial mania. Sí que és veritat que es pot teoritzar molt sobre la novel·la enigma o la novel·la policíaca o la negra. Jo sóc una mica detractor de la novel·la negra, i, tanmateix, n'escric.

P. És detractor?

R. Sí. I defenso la novel·la enigma i no n'escric. Les etiquetes serveixen per entendre'ns a l'hora de parlar, però d'aquí a que siguin un compromís personal, o una signatura de contracte, és una ximpleria.

P. Vostè té més de 90 novel·les publicades, algunes amb un ressò molt important, com *Pròtesi*.

R. Encara és l'hora que jo m'expliqui què dimonis va passar amb *Pròtesi*. És una novel·la en la que jo encara no havia après a escriure prou com per païr-la. Era la meua quarta novel·la, experimentava, no tenia una visió molt clara d'haver accedit al gran món de la literatura. Jugava a escriure i, tot jugant, havia estat guionista de còmics durant deu anys. Quan em poso a fer novel·les, escric històries per divertir-me sense pretendre encabir-me dins el món literari, cultural... i posa-li totes les majúscules que vulguis. No he tingut mai cap intenció d'accedir a cap parnàs especial, privilegiat, savi i culte. *Pròtesi* va ser captat per aquest món de la *gauche divine*, com Vázquez Montalbán o Juan Marsé, i de sobte em vaig sentir damunt d'una tarima i davant de molts micròfons pensant "Déu meu, i ara amb quin peu es comença?". La meua instal·lació en el món cultural té una mica aquest tarannà.

P. Tot i aquesta voluntat de divertir-se, les seves novel·les —com la darrera, *La violència justa*— reflecteix de manera molt dura la nostra societat.

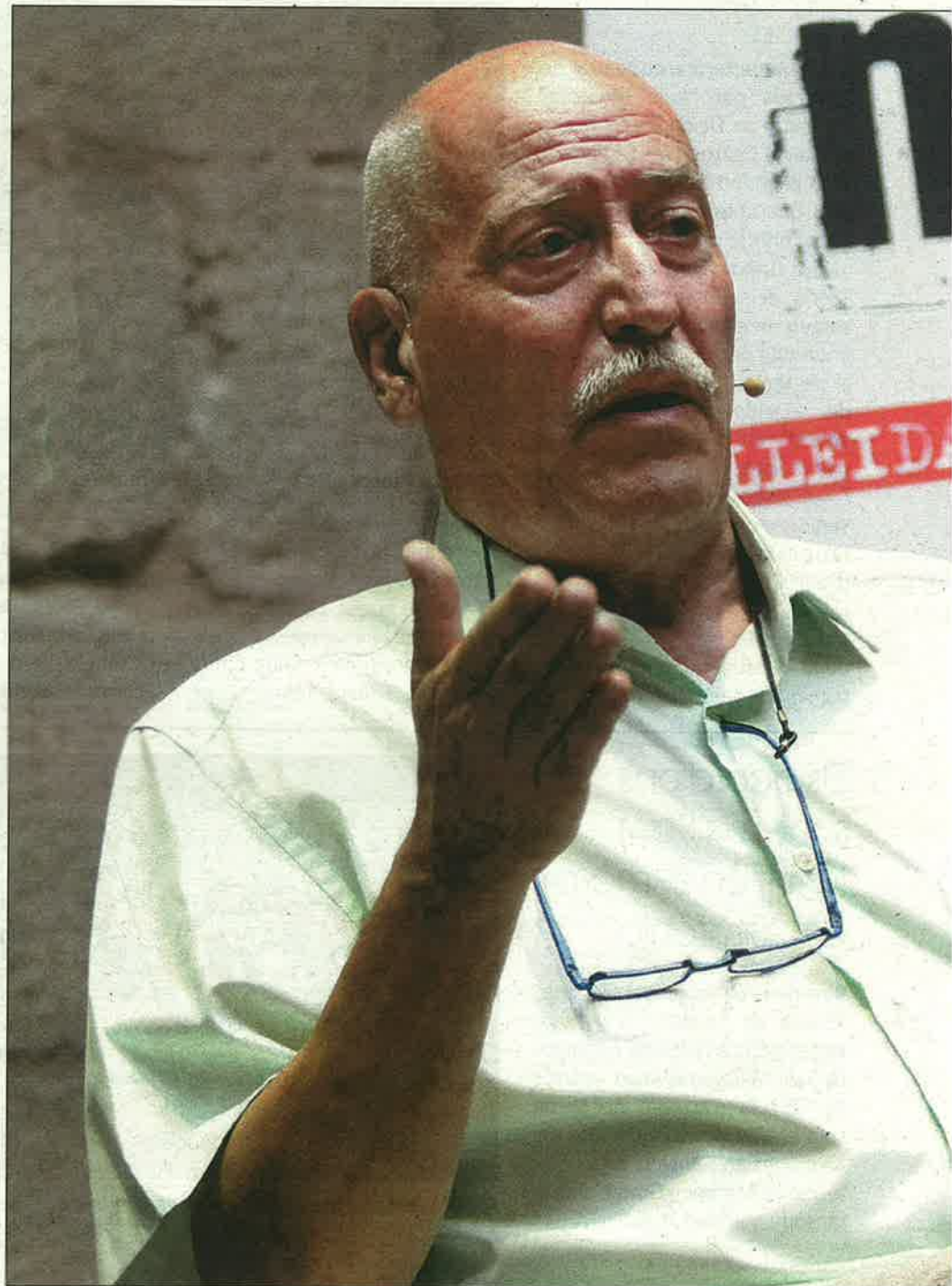
R. Al marge de l'entreteniment, divertir-se no és el contrari de ser seriós, sinó el con-

“

Mai he renegat del món del còmic; per mi va ser una escola, li dec moltíssim

M'agrada utilitzar el terme 'policíac' perquè l'arrel és 'polis', que vol dir ciutadania

”

trari d'avorrir-se. Mai faria una novel·la que no pretengués divertir, apassionar, desconcertar el lector. És molt difícil, però, tocar temes policíacs —m'agrada utilitzar aquest terme perquè té a veure amb la *polis*, la ciutadania—, per no dir impossible, tocar aquesta temàtica sense que hi hagi denúncia. El meu amic Jaume Ribera, amb el qual he escrit llibres de *Flannaghan*, ho va dir una vegada molt ben dit: la novel·la policíaca denuncia pel simple mètode de descriure el que passa. L'escriptor de negra només es limita a dir el que passa a fora, al carrer. Quan escric no m'enfile en un principi ideològic ni en una protesta basada amb lleis remotes que m'he de saber, senzillament assenyalo allò que passa pel carrer. Si el lector s'escandalitza vol dir que

FOTOS: Selena García

“
A Lleida s'escríu
novel·la negra
perquè els lectors
saben de la dignitat
del gènere

Les memòries són
fruit de recopilar
petites anècdotes
per, potser sí, por a
oblidar-les

”

xen les lleis és benèvola és molt difícil parlar de quina és la violència que exerceixen tant ells com la de qui els combaten, la policia. Espero crear un dilema moral al qui llegeixi *La violència justa*.

P. Remou certes, apriorismes que els lectors tenim.

R. És que juguem amb unes pautes de tolerància que ens les hem de fer mirar, perquè tot sovint vénen o de la idealització o de la ignorància. Quan diem que els dolents, al cap i a la fi, tenen un codi d'honor que justifica determinades accions, potser no sabem que això s'ho van inventar uns nord-americans que idealitzen la violència. Hem d'anar amb compte amb les coses que comprem...

P. Dona classes de novel·la a l'Ateneu Barcelonès. Cada cop hi ha més gent interessada a aprendre a escriure.

R. Hi ha coses bàsiques que no es poden ensenyar: la guspira. És com a les reunions socials: sempre hi ha algú que té molta gràcia per explicar acudits i en canvi n'hi ha

que ni els entenen. Això va amb la personalitat: l'empatia, la fascinació, la capacitat d'observació és intrínseca a la persona. Es té o no es té. Una mica, però, es pot aprendre: la meua primera dona, una pintora formidable, no arribava mai a casa sense portar una anècdota divertida. Ella em va ensenyar que contínuament tenim davant dels ulls històries apassionants per explicar, per viure, per plorar, per compadir-nos, per solidaritzar-nos, per indignar-nos. Un escriptor ho ha de tenir i això et ve donat. A mi se'm va encendre la llumeta i crec que l'he sabuda aprofitar.

P. Què es pot ensenyar, doncs?

R. La tècnica. Un pot tenir molta gràcia explicant acudits, però se li ha d'ensenyar que és important que conegui com acaba, perquè sinó no farà gràcia.

P. Aquesta capacitat d'observació l'aplica a Barcelona, on ambienta les seves novel·les.
R. Crec de debò que tota ciutat —ara estic llegint-ne una ambientada a Lleida— té una novel·la negra. Jo escric sobre Barcelona perquè hi vaig néixer. És la ciutat que conec, que puc recrear i fins i tot et diria que és la ciutat que m'estimo prou per poder-ne parlar malament, cosa que no gosaria fer d'una ciutat que no conec.

P. Escriu en català i tradueix?

R. No ho sé ben bé. Ahir m'ho preguntaven i tractava de recordar. Em tradueixo a mi mateix i això vol dir aportar el millor de mi mateix. Jo vaig aprendre, òbviament, a llegir i a escriure en castellà. Posteriorment vaig aprendre a fer-ho en català. Vaig adonar-me que en català escrivia bé determinades coses i en castellà unes altres. Quan em tradueixo, apporto el millor de mi mateix en les dues llengües. A més, una traducció em permet una correcció molt més a fons, molt més de matís.

P. Vostè fa un ús agosarat de la llengua, en *La violència justa*, quan parla la Teresa Olivella.

R. No sóc un experimentador a fons de la llengua. S'ha de ser polít i respectuós amb el llenguatge, però jo sempre estic més al servei de la història i dels personatges.

P. Li acaben de donar el Premi Gaziel a les seues memòries *De moment, tot va bé*. És un bonic títol.

R. Quan sàpigues l'origen t'agradarà més. Deriva del meu acudit preferit, que vaig sentir quan tenia dotze anys i que sempre ha format part de la meua bateria d'acudits a les reunions i l'explica l'Steve McQueen, en la pel·lícula *Los siete Magníficos*: un senyor cau daltabaix d'una casa de deu pisos i

a mesura que es precipita, se li sent dir "de moment tot va bé...!". D'aquí el títol. És una metàfora de la vida. Quan naixem, comencem a caure daltabaix i ens anem dient que tot va bé, però sabem perfectament quin és el desenllaç!

P. Està en un moment de plena producció literària. Per què ara unes memòries?

R. No veig les memòries com un final de res. Se m'acumulen les anècdotes vitals i em va néixer, potser sí, una mica la por que s'oblidessin coses, que sovint són les més petites, més banals i anecdòtiques. Per això vaig acabant construint una col·lecció de records, una col·lecció de memòria històrica. Un cop acabades, m'he adonat que hi ha una certa reivindicació a no oblidar una part de la cultura que considero en perill, com per exemple el còmic, tal com comentàvem abans, però també la novel·la negra, els guions o el teatre amateur. Em vaig criar i vaig viure moltíssim amb aquest teatre, que considero tan important i que ja no existeix. Una part de la meua vida transcorre en aquesta àmbit i cal reactivar-lo perquè és una font meravellosa de diversió, d'autorealització i d'oportunitat perquè surtin talents. Una gran escola pràctica.

P. La novel·la negra torna a estar de moda?

R. Espero que no. Perquè moda va ser la novel·la policíaca als vuitanta i noranta. I al ser una moda, va passar. És lamentable que la cultura d'un país depengui de les modes. La literatura no pot regir-se per modes. Significa que ens guiem pel "ara què toca llegir", com el "ara que toca que ens posem de vestir". Crec que la novel·la negra ha vingut a la nostra cultura a instal·lar-se com un fet cultural més. A França tothom és un potencial consumidor d'aquesta literatura. Totes les ciutats, inclús les més petites, tenen un festival de novel·la negra. Això genera que els escriptors escriuen novel·la ambientada a casa seva. A Lleida s'escríu novel·la negra perquè la taça d'oli s'estén i perquè els lleidatans saben que aquest gènere no és indigno, al contrari. És un favor que li fas a Lleida, perquè també teniu *narcos*, assassins i policies... Si hi ha autors lleidatans i novel·la lleidatana negra és per felicitar-se.

P. Tenim moltes dones escriptores de novel·la negra, també.

R. Sempre hi ha estat: són fundacionals de la novel·la negra, des de l'Agatha Christie. A *The Detection Club*, a l'Anglaterra de principis del segle XX, la presidenta era la Dorothy Sayers, i hi pertanyien escriptors il·lustres com Chesterton. A la novel·la gòtica, l'origen de la negra, ja hi ha dones, com la Mary Shelley. Només faltaria que no hi hagués dones. Seríem marciàns!

està pescant exactament la meua intenció, que és denunciar, i tant que sí!

P. A la violència justa ens presenta personatges dolents, en el sentit absolut del terme.

R. Tota novel·la i aquesta també, té una intenció. En aquest cas, jo vull fer una reflexió sobre on són els límits de la violència. Perquè se m'entengués bé, volia transmetre què vol el dolent. Molts cops, als personatges foscos se'ls presenta com una miqueta trapelles, gent que se salta les normes però té els seus motius, que atraca bancs però al darrere hi té una ideologia anarquista plausible... jo volia sortir al pas de tot això. Si l'actitud que tenim per als qui transgredei-

pautes de tolerància que ens les hem de fer mirar, perquè tot sovint vénen o de la idealització o de la ignorància. Quan diem que els dolents, al cap i a la fi, tenen un codi d'honor que justifica determinades accions, potser no sabem que això s'ho van inventar uns nord-americans que idealitzen la violència. Hem d'anar amb compte amb les coses que comprem...